

Fra erfaringer til praksisnær viden?

Metode erfaringer fra projekt "Recovery og dokumentation"
Udgivet af Interessegruppen for dokumentation og forskning,
Dansk selskab for psykosocial rehabilitering.
Samlet af *Knud Ramian*

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	2
Forord	3
Resume	4
To forundersøgelser: Er spørgsmålet relevant? 6	
En interviewundersøgelse i Svendborg	6
En Interviewundersøgelse i Esbjerg	7
Seminar om dokumentation og recovery 2012	8
To slags kenderseminarer: 10	
Fortællinger om dokumentation, der giver mening	10
Forandringskompas og FIT-skema til dokumentation af Recovery.	11
Samskrivning af fem delundersøgelser	12
Diskussion 14	
Den virkelige historie	14
Kan erfaringer blive til praksisnær viden?	14
1. Erkendelses-arbejdet:	
Kan der samles relevante og gyldige erfaringer sammen? 15	
2. Troværdighedsarbejdet:	
Kan erfaringsopsamlinger blive taget alvorligt? 16	
3. Sprednings- og implementeringsarbejdet:	
Kan erfaringer genbruges? Hvad er praksisnær viden? 16	
Bibliografi	18

Forord

Dette er en opsamling af erfaringer med - at lave erfaringsopsamling. Det har til alle tider været et vigtigt spørgsmål: Hvordan man lærer af andres erfaringer? Svaret er ikke enkelt, og du får det heller ikke her.

Interessegruppen for forskning og dokumentation i Dansk Selskab for Psykosocial rehabilitering har siden 2011 samlet erfaringer, der kunne svare på spørgsmålet: "Hvad skal der til for at dokumentation giver mening - og understøtter den enkelte persons muligheder for at komme videre i livet ?" Næsten det samme spørgsmål er forsøgt besvaret gennem fem forskellige delundersøgelser

- Ved forskellige lejligheder
- Forskellige steder i landet
- Med forskellige metoder
- Indsamlet af forskellige mennesker.

Alle undersøgelser er rapporteret og er tilgængelige på gruppens hjemmeside.

Der er udarbejdet en tværgående rapport, der forsøger at besvare en række spørgsmål på tværs af de enkelte rapporter. Pedersen, L. and L. H. A. Andreassen (2015). Når dokumentation understøtter recovery, Interessegruppen for dokumentation og forskning: 10 sider.

I denne delrapport samles de metodiske erfaringer i projektet ved at svare på spørgsmålet:

Hvis man vil samle menneskers erfaringsbaserede svar på et spørgsmål og senere sammenfatte dem på tværs, hvordan kan man lykkes med det?

Rapportens metode: Erfaringer deles bedst direkte mellem mennesker. Derfor er de enkelte afsnit kun appetitvækere, der hjælper læseren til at overveje en telefonopringning eller en mail. Fra hver af de 5 delrapporter har jeg klippet i undersøgelseernes metodeafsnit og redigeret oplysningerne efter en fælles skabelon.

Mårslet, oktober 2015 Knud Ramian

Resume

Der er masser af erfa-grupper - Vi vil noget mere. Vi vil skabe synergi i en gruppe. Det er ikke enkelt, når man kun mødes 4 gange om året. Interessegruppen for dokumentation og forskning i Dansk Selskab for psykosocial rehabilitering eksperimenterer med forskellige arbejdsformer for at få skabt en produktiv gruppe. Dette forsøg undersøger mulighederne for at samle erfaringer sammen på tværs. Siden ideen om at undersøge temaet om dokumentation og recovery blev søsat i 2011, har vi forsøgt med forskellige strategier. Set i bakspejlet endte det med at blive nedenstående:

1. Hvad går metoden ud på?

Formålet har været at finde svar på spørgsmålet: "Hvad skal der til, for at dokumentation giver mening - og understøtter den enkelte persons muligheder for at komme videre i livet?" Vi har valgt og været nødt til at styrke besvarelsen af dette spørgsmål ved at samle besvarelser:

- Ved forskellige lejligheder
- Forskellige steder i landet
- Med forskellige metoder

Indsamlet af forskellige mennesker.

Denne mangfoldighed er måske blevet til en styrke. De enkelte besvarelser bekræfter eller svækker hinanden. Det, der står tilbage, er svar om forhold, der har haft betydning i situationer, hvor dokumentationen gjorde nytte i en recovery-proces. På tværs af de mange forskelle. Det er tale til de mange skeptikere, der ikke anser det for muligt. Svarene bekræfter, hvad man vil kunne finde i litteraturen om psyko-social rehabilitering. Det er principper for psykosocial rehabilitering anvendt på dokumentation. De mange nuancer i svarene demonstrerer samtidig, at det ikke er enkelt at få dokumentation til at understøtte recovery. Der er rigtig mange steder, hvor det kan gå galt.

2. Hvordan gør man?

I projektet har deltagerne (som alle er medlemmer af interessegruppen) gennemført helt forskellige små undersøgelser for at finde svar på spørgsmålet. Hver undersøgelse er rapporteret og ligger på interessegruppens hjemmeside. Derefter er der samskrevet nogle artikler på tværs af undersøgelseerne for at formulere tværgående svar på en række underspørgsmål. Der er også formuleret en række anbefalinger. Den tværgående rapport og anbefalingerne har været drøftet af hele interessegruppen inden den endelige udgivelse.

Fem rapporter er grundlaget for denne artikel:

To forundersøgelser:

- En interviewundersøgelse af Lea Pedersen i Esbjerg
- En interviewundersøgelse af Mette Dubert, Svendborg

En workshop

★ Et seminar på Dansk Selskab for Psykosocial rehabilitering konference 2012 Data indsamlet af Knud Ramian

★

★To typer kenderseminarer

- ★Et kenderseminar gennemført af Dorte Elleby, Mie Leer og Helle Vase, Aarhus
- ★En erfaringsopsamling og et kenderseminar, gennemført af Irene Bendtsen, og det videnskabende netværk, Center Nørrebro
- ★Det hele afsluttes med en tværgående analyse og samskrivning på tværs af rapporterne. Denne delrapport om "Metoder til erfaringsopsamling" er en del af samskrivningen.

3. Erfaringer? Hvad kommer der ud af det? Hvilken forskel har vi oplevet?

Fra starten havde vi mange tanker om, hvad der kunne lade sig gøre i en interessegruppe. Gang på gang lagde vi en ny strategi og troede, at den kunne gennemføres - indtil strategien strandede. Hver gang lykkedes det nogen at lære af resultaterne og få øje på en ny strategi, der gav os håb og kræfter. Denne delrapport handler om de metoder, der har været anvendt til at samle data sammen med i de fem undersøgelser, og som resulterede i 10 siders tværgående erfaringsopsamling: Pedersen, L. and L. H. A. Andreassen (2015). Når dokumentation understøtter recovery.

4. Anbefalinger:

Grundlaget for at komme med en anbefaling her er, at formuleringen bygger på argumenter fra mindst to af de fem datakilder, og at den ikke modsiges af andre.

Når man skal samle erfaringer sammen på tværs kan det anbefales:

- ★at man læser nedenstående anbefalinger omhyggeligt og overvejer om et tværgående forløb kan gennemføres
- ★at man fra starten indstiller sig på at gennemføre et forsøg og en læreproces
- ★at en lille gruppe styrer forløbet og involverer andre, der har lyst til at bidrage
- ★at små forundersøgelser af et tema, sikrer at temaet er tilstrækkelig relevant. De hjælper også, når man skal formulere det mest relevante spørgsmål.
- ★at arbejde med besvarelse af et snævert fælles overordnet spørgsmål, der refererer til de konkrete erfaringer, som man vil indsamle.
- ★at der ligger en helt klar definition af hvert enkelt ord i det stillede spørgsmål
- ★at der er metodefrihed omkring, hvordan spørgsmålet bliver besvaret.
- ★at der er drøftet mulige metodevalg, som skal tilpasses til de lokale forhold.
- ★at der på forhånd aftales en proces med ledelsen, hvordan resultaterne formidles og drøftes på de arbejdspladser, hvor erfaringerne samles sammen.
- ★at samskrivningen er tænkt ind fra start både mht opgavefordeling og tid.
- ★at den fælles formidling er gennemtænkt fra start
- ★at processen ikke kræver tilførsel af eksterne ressourcer.
- ★at ingen arbejder alene

5. Til drøftelse

Forløbet giver anledning til at drøfte, hvilken substans der er i de indsamlede og formidlede erfaringer, om vi kan opbygge en grad af troværdighed i kraft af det tværgående arbejde, og om erfaringerne egner sig spredning og implementering. Forløbet har på mange måder været uskønt, men det kan drøftes, om vi har fumlet os frem til noget der ligner en metode?

To forundersøgelser: Er spørgsmålet relevant?

En interviewundersøgelse i Svendborg

“Det vil tage årtier, før det sociale arbejde er evidensbaseret. Det har praksis ikke tid til at vente på. Praksis må bruge metoder, hvor man samler, bearbejder og udnytter hinandens erfaringer.”

1. Hvad går metoden ud på?

Der blev gennemført en interviewundersøgelse, for at finde ud af om dokumentations-temaet havde så meget relevans for borgerne, at det kunne svare sig at arbejde videre med temaet i gruppen

2. Hvordan gør man

Alle tilbud i Svendborg kommunes socialpsykiatri blev inddraget – dvs. bostøtteområdet, dag- og botilbud med 1-2 interview fra hvert område. Antal borgere i alt: 10 stk. Antal ansatte i alt: 10 stk. En del af interviewene var dobbelt interview med både borger og medarbejdere.

Opstart

Alle deltagerne blev informeret om konteksten for interviewet, og at det ville blive optaget på en lydfil som efterfølgende ville blive slettet, at der ingen rigtige og forkerte svar var, og at man til hver en tid kunne stoppe interviewet. I enkelte interviews blev der ikke brugt lydoptagelser, men nedskrevne noter i stedet. Enkelte steder blev samtalen nedskrevet efter hukommelsen. Interne kvalitetsundersøgelser kræver ikke særlig tilladelse fra Datatilsynet, men skal give borgerne samme sikkerhed (Ramian, 2012)

Interview guide

Nedenstående 3 spørgsmål var udgangspunkt for interviewene:

1. Er der visse former for dokumentation, der er relevante?
 - Kan du give eksempler på 'dokumentation', der har været nyttig eller eksempler på, hvad der var irrelevant eller hæmmende for din recovery-proces?
2. Er der særlige omstændigheder, som er vigtige?
 - Kan du fortælle om en situation, hvor dokumentation var fremmende eller hæmmende?
3. Har nogen glæde af dokumentation og andre ikke?

Kender du til andre, der har haft glæde/ikke glæde af dokumentation?

Spørgsmålene er formuleret sammen med interessegruppen under Dansk selskab for Psykosocial Rehabilitering. Informanterne kunne selv bestemme, hvad der var vigtigt for dem at tale om. Det krævede i flere omgange en samtale med borgerne om en fælles forståelse af, hvad dokumentation kunne være for noget. Ved afrunding af hvert interview blev det sikret, at alle spørgsmål var blevet berørt. Til sidst blev svarene sammenfattet i forhold til spørgsmålene for henholdsvis borgere og medarbejdere.

3. Hvad kom der ud af det?

Undersøgelsen bekræftede, at undersøgelsens spørgsmål var meget relevant for både brugere og medarbejdere. Rapporten er efterfølgende drøftet med ledelsen i socialpsykiatrien, hvilket på daværende tidspunkt gav en god

indsigt. De fleste af tilbuddene i Socialpsykiatrien var i gang med at forbedre dokumentationsområdet gennem implementering af Bosted, mål og delmålsarbejde samt andre systemorienterede tiltag. Tanken var at undersøgelsen skulle gentages, men grundet andre opgaver blev det nedprioriteret.

4. Refleksion over udfordringer samt anbefalinger

Skulle undersøgelsen gentages i dag ville fokus igen være på både borger og medarbejdere fortællinger, men også på lederfortællinger. Spørgsmålene skulle også indeholde et større fokus på, at finde frem til alle de uformelle dokumentationsmetoder, som borgerne benytter og herigennem få synliggjort andre måder at tænke dokumentation ind i hverdagen. Dette er inspireret af kenderseminariet fra Århus, hvor det at strikke fortæller noget om borgerens funktionsniveau i en given periode. Derved vil undersøgelsen bedre belyse det meningsfulde,

5. Kontaktperson

Mette Dubert, Mette.Strunge.Dubert@svendborg.dk tlf 62 23 39 28

6. Litteratur

Dubert, M. S. (2012). Dokumentationens betydning for Recovery-processen. Interview af borgere og medarbejdere i Socialpsykiatrien i Svendborg, Socialpsykiatrien, Svendborg: 9 sider. Download rapporten her: <http://knudrami-an.pbworks.com/DSPR%20arkivet>.

En Interviewundersøgelse i Esbjerg

1. Hvad går metoden ud på?

Formålet var at gennemføre en interviewbaseret forundersøgelse, der kunne hjælpe med at afklare om temaet er relevant for borgerne.

2. Hvordan gør man?

Undersøgelsen omfattede 12 borgere og 5 medarbejdere i 9 gruppeinterviews. Der er ikke foregået en 100 % transskription men besvarelsene er samlet så de dækkede temaerne i undersøgelsesspørgsmålene.

- "Hvilke eksempler har du/i på at dokumentation i forhold til den individuelle recovery-proces bliver relevant, betyder det noget, hvordan mærkes det?" – "hvilke erfaringer findes der på dette område?"
- "Hvis nej – hvad handler det så om?"
- "Hvilke eksempler har i på at dokumentationen i forhold til den individuelle Recovery proces er irrelevant for både beboere og medarbejder?"

Alle medarbejdere og borgere har herefter læst materialet og godkendt dette. Det er dette materiale der danner grundlag for analyse, konklusion og videre spørgsmål og overvejelser i forhold til dokumentation og Recovery.

3. Efterfølgende

Den udarbejdede rapport blev offentliggjort i Bosted Nyt og præsenteret på en Bosted temadag og på en temadag for socialpsykiatriske medarbejdere i Høje-Tåstrup. Internt blev der ikke afholdt et tilsvarende arrangement. Rapporten blev sendt ud til alle medarbejdere pr. mail. (uden reaktioner) og der blev henvist til den i forbindelse med arbejdet med implementering af resultatbaseret indsats på de enkelte steder.

4. Erfaringer? Hvad kommer der ud af det? Hvilken forskel har vi oplevet?

Denne undersøgelse bekræftede atter, at spørgsmålet var meget relevant for både brugere og medarbejdere. Omverden havde større interesse i rapporten end medlemmerne i egen organisation. Vi fik italesat dokumentations betydning eksternt, men fik ikke internt fulgt op på de perspektiver undersøgelsen konkluderede og dermed ikke brugt den til intern udvikling. Vi fik simpelthen ikke anvendt de erfaringer, som både medarbejdere og borgere så fint anviste.

5. Kontaktperson

Lea Pedersen, Uddannelseskonsulent, Socialt Rehabiliteringscenter

Birkevangen www.birkevangen.esbjergkommune.dk Tlf. 7616 9709

Mail: leand@esbjergkommune.dk,

6. Litteratur

Pedersen, L. (2012). Dokumentation og recovery - Inspirationshefte for borgere og medarbejdere, Udviklingsafdelingen, Socialt rehabiliteringscenter, Esbjerg: 7 sider + Bilag. Download : <http://knudramian.pbworks.com/DSPR%20arkivet>

Seminar om dokumentation og recovery 2012

Der blev på DSPR-konferencen d. 25.9.2012 afholdt en workshop hvor Mette og Lea holdt dialog oplæg om deres forundersøgelser.

1. Hvad går metoden ud på?

Metoden har til formål, at benytte en workshop til at få et hurtigt overblik over erfaringerne i en større gruppe og undersøge temaets relevans.

2 . Hvordan gør man?

Efter de to oplæg blev der et kortvarigt gruppearbejde, hvor deltagerne udarbejdede korte skriftlige svar og mundtligt uddybede følgende spørgsmål:

1. Hvilke eksempler har du som medarbejder med dokumentationsformer der er særlige relevante/nyttige i forhold til Recoveryprocesser?
2. Hvilke eksempler har du som medarbejder på dokumentation, der virker hæmmende på Recovery processer?
3. Hvordan kan man bedst bruge lokale undersøgelser som disse til at understøtte sammenhængen mellem dokumentation og recovery?
4. For at undgå for mange synsninger og sikre erfaringsudveksling var spørgsmålene udformet, så de inviterede deltagerne til at drøfte konkrete eksempler.
5. Deltagerne havde skrevet deres svar på A4-plancher, som blev samlet sammen til efterfølgende analyse. Den mundtlige gennemgang optaget på mobiltelefon. Lydoptagelserne blev anvendt i analysen til at fortolke plancher med.
6. Plancherne blev skannet ind og bearbejdet i forhold til de aftalte temaer (Se referencen)

3. Erfaringer? Hvad kommer der ud af det? Hvilken forskel har vi oplevet?

Der deltog 60 mennesker i workshoppen, hvilket vidner om at temaet er relevant for fagfolkene. Spørgsmålene engagerede deltagerne meget, og mange ville gerne være med i et efterfølgende forløb, som det desværre ikke lyk-

kedes os at gennemføre. Fra workshoppen foreligger en rapport med data og konklusioner. Konklusionerne er præget af, at det var fagfolk, der var til stede, og at de i meget høj grad forbandt dokumentation med 'handleplansarbejde ol.' Man kan med denne metode danne sig et indtryk af erfaringsfordelingen hos deltagerne. Dominerende temaer bliver tydelige. Spredningen er interessant. Der er ikke mange detaljer i materialet og synsninger er udbredte.

4. Refleksion over udfordringer samt anbefalinger

Det var en svaghed, at

- Vi stillede for mange spørgsmål og
- At deltagerne ikke afleverede deres besvarelser på fortrykte skemaer, hvilket havde gjort det meget lettere at arbejde og skabe overblik.
- Vi havde ikke planlagt workshoppen med henblik på dataindsamling og rapportering. Vil man det, skal det planlægges.

5. Kontaktperson

Knud Ramian, Seniorkonsulent, Center for folkesundhed og kvalitetsudvikling, Region Midtjylland tlf 53531781, mail: knud@ramian.dk

6. Litteratur

Ramian, K. (2012). Workshop om dokumentation og recovery 18 sider, Dansk selskab for psyko-social rehabiliterings årlige conference, Torvehallerne, Vejle, CFK. Download her: <http://knudramian.pbworks.com/DSPR%20arkivet>

To slags kenderseminarer:

Vi havde to forsøg på at anvende "kenderseminaret" som metode til erfaringsindsamling omkring recovery. "Kenderseminaret er oprindelig anvendt til brug i praksisbaseret forskning (Ramian, 2014).

Fortællinger om dokumentation, der giver mening

1. Hvad går metoden ud på?

En undersøgelse af erfaringer med dokumentation, der giver mening ved hjælp af et såkaldte 'kenderseminar' af en dags varighed. Der foreligger en lang række forberedte dokumenter til brug for afholdelse af kenderseminarer.

2. Hvordan gør man?

Programmet for dagen var fastlagt fra kl.9.30-14.30 med pauser hver time. Processen på dagen foregik primært i 3 blandede grupper á 4 personer, hvoraf én person var gruppens tovholder. Tovholderne var alle fra arrangementsgruppen, som bestod af Dorte Elleby, Mie Leer og Helle Vase. De havde til opgave at understøtte dialogen, styre tiden samt tage noter på flipover.

Det 1. skridt i processen: i mindre grupper fortalte hver enkelt 'kender' sin historie, og de øvrige stillede undersøgende spørgsmål for uddybning og nuancering af historien.

Det 2. skridt i processen: i de samme grupper udforskede deltagerne ligheder og forskelle i de forskellige fortællinger. Som opsamling præsenterede tovholderne gruppens fund i plenum, efterfulgt af fælles refleksioner.

Det 3. skridt i processen: Nye grupper blev sammensat således, at der var mindst én deltager fra hver af de første 3 grupper. I disse grupper formulerede deltagerne fælles anbefalinger og konklusioner ift. hvordan og hvornår dokumentation understøtter recovery-proces. Til slut præsenterede tovholderne gruppens arbejde i plenum.

Det 4. skridt i processen: afslutningsvist fik alle deltagere 2 stemmer til prioritering af de 2 vigtigste udsagn. De prioriteringer gav et billede af, hvilke af de mange vigtige aspekter ved dokumentation, der opleves som 'mest' væsentlige for den enkelte person og professionelle.

Efterfølgende blev der skrevet en vidensopsamling fra dagen. Den er formidlet til interessegruppens medlemmer og på interessegruppens hjemmeside. Erfaringerne har været præsenteret på selskabets årsmøde 2015.

3. Erfaringer? Hvad kommer der ud af det? Hvilken forskel har vi oplevet?

Dagens seminar gav et righoldigt og erfaringsbaseret materiale til den videre formidling. Ved fælles fremlæggelse af de fortællinger, som deltagerne havde bragt ind, viste der sig nye fortællinger omkring dokumentation. Der kom en opmærksomhed på, hvordan alle vi deltagere til kenderseminaret på den ene eller anden måde havde nogle bestemte billeder af, hvad dokumentation overhovedet kan være og at vores forestilling om dokumentation begrænsede fortællingerne. Da begrebet blev foldet ud, viste det sig, at flere af deltagerne kunne få øje på andre måder, de dokumenterede på.

4. Refleksioner over udfordringer samt anbefalinger

Refleksioner over begrebet dokumentation: Det viste sig i løbet af dagen, at flere deltagere primært havde en forståelse af begrebet 'dokumentation', som et krav fra forvaltning og til organisatoriske/evaluerings formål. Selvom vi i invitationen havde betonet et andet dokumentationsniveau, skal det defineres og differentieres endnu tydeligere – også på selve dagen.

"I det private erhvervsliv er erfaringer noget, man låser ned om natten, og noget man stjæler fra hinanden."

Refleksioner over tovholderfunktionen: Tovholderfunktionen var svær, herunder at fastholde deltagernes fokus på afgrænsningen af dokumentations-begrebet. Arrangementsgruppen skal selv påtage sig opgaven. Der er en risiko for at miste "den røde tråd" fra fortællinger om dokumentation og frem til arbejdet med anbefalinger om, hvordan dokumentation bedst understøtter en recovery-proces. Efterfølgende har der vist sig et behov for endnu mere referat fra gruppeprocesserne til brug ved videre bearbejdning af data og fund.

Refleksioner over metoden: Processen igennem kenderseminaret kan komme til at fokusere mest på at reducere til ligheder, forskelle og anbefalinger, frem for at udfolde fortællingerne og tilhørende refleksion til udforskning. Uden drejebogen, der var udarbejdet af andre, vil det være muligt at lave en proces, der bedre matchede et ønske om at undersøge af hvad, hvordan og med hvilken hensigt.

4. Kontaktperson

Dorte Elleby, Udviklings-konsulent Aarhus Socialforvaltningen Socialpsykiatri og Udsatte Voksne, Center for Boområdet Tlf 8713 3429 mailadresse: del@aarhus.dk,

5. Litteratur

Elleby, D. and H. Vase (2014). Fortællinger om dokumentation, der giver mening på vej mod recovery. Vidensopsamling fra et seminar i foråret 2014, . Aarhus, Socialpsykiatri og udsatte voksne, Aarhus Kommune: 9 sider + 4 bilag.

Forandringskompas og FIT-skema til dokumentation af Recovery.

Denne erfaringsopsamling er en del af et større projekt på Center Nørrebro. Projektet har været et videnskabeligt netværk som har afprøvet to former for dokumentation i forskellige tilbud på Center Nørrebro.

1. Hvad går metoden ud på?

Formålet er i løbet af en dag at opsamle erfaringer fra deltagerne, sammenligne dem og på baggrund af drøftelserne at producere og prioritere anbefalinger.

2. Hvordan gør man?

I løbet af dagen blev der arbejdet i 7 grupper. I første grupperunde, fremlagde de tilmeldte kendere, deres erfaringer om brug af dokumentation ud fra 5 spørgsmål. Spørgsmålene der blev benyttet lyder:

1. Kort beskrivelse af baggrunden for brug af dokumentation. Hvordan startede det ?
2. Kort beskrivelse af hvordan brug af dokumentation fandt sted
3. Kort beskrivelse af hvordan dokumentation bidrog til en recovery-proces
4. Hvad skete efterfølgende ?
5. Hvad er forskellene på borgers / støttepersons oplevelse af forløbet ?

I anden gruppe-runde skulle gruppen pege på ligheder og forskelle blandt de to fremlæggelser om dokumentation og recovery.

I tredje gruppe-runde, som foregik i nye grupper, skulle man fremlægge de ligheder og forskelle, man var nået frem til i foregående gruppe.

I fjerde og sidste gruppe-runde, skulle man forsøge at se tendenser og samle ligheder og forskellen samt konkrete anbefalinger i forhold til brug af dokumentation, der understøtter recovery-processer. Herefter fik alle lov at udpege 3 af de udsagn/anbefalinger som lå dem mest på sinde.

Der fremkom 34 anbefalinger om, hvad der er væsentligt i forhold til dokumentation og recovery-processer. De anbefalinger som fik flest stemmer er samskrevet til 8 anbefalinger (flere anbefalinger havde samme pointer - blot skrevet med forskellige ord)

Samskrivningen af flere anbefalinger er først udarbejdet af penneførerer og herefter drøftet med netværksmedlemmer og interesserede brugere på et efterfølgende møde.

3. Erfaringer: Hvad kommer der ud af det? Hvilken forskel har vi oplevet?

Der er kommet rigtig mange forskellige bud på dokumentation, som ikke i sig selv umiddelbart tydeliggør eller synliggør borgerens udvikling – men brugen af dem har afstedkommet erkendelses- eller udviklingsprocesser, der har haft væsentlig betydning for borgeren. Vi har valgt at tage alle dokumentationserfaringerne med i rapporten som væsentlige bidrag og input.

4. Refleksioner over udfordringer samt anbefalinger

En af de ting som viste sig svært i grupperne, var at skabe fælles forståelse om begrebet dokumentation. Hvad mente vi? Mente vi den dokumentation, som understøtter kommunen i at kunne måle på, om de når deres pejlemærker eller mente vi den dokumentation, som den enkelte borger har benyttet i diverse tilbud. Vi slog fast, at der var tale om anvendt dokumentation, der tydeliggør/ synliggør borgerens udvikling.

5. Kontaktperson

Irene Bendtsen, Leder , Idrætshuset for psykisk sårbare / Center Nørrebro <http://www.idraetshus.dk/> Tlf: 31 61 47 45 mail: zb24@sof.kk.dk,

6. Litteratur

Bendtsen, I., et al. (2014). Dokumentationens betydning for recovery-processen, Center Nørrebro, : 19 sider + 15 bilag.

Ramian, K., et al. (2012). Research light - Vidensbasering af praksis i praksis. Aarhus, Undersøgelse og evalueringssgruppen: 32 sider + bilag.

Samskrivning af fem delundersøgelser

Den aftalte samskrivningsproces var et forsøg på videreudvikling af en metode, der oprindeligt blev udviklet til samskrivning af en upubliceret selvevaluering af metoderne på et ambulant socialt behandlingstilbud.

Hvad går metoden ud på?

Metoden gik ud på at skabe en fælles tekst på baggrund af forskellige originale tekster som forskellige forfattere har skrevet. Anvendelsen af de originale tekster i den fælles tekst skulle godkendes af forfatterne. Vilkåret er, at man ikke har meget tid fysisk sammen, men skal klare det meste over mails. Vi har ikke brugt andre elektroniske samarbejdsredskaber. Det var målet at ende op med et sæt af besvarelser af de samme spørgsmål på tværs af de oprindelige tekster krydret med relevante fortællinger og et sæt af anbefalinger.

2. Hvordan gør man? Herunder efterbehandling.

Aftale om disposition: På et møde aftales hvilke 'kapitler' rapporten skal indeholde. Overskrifterne på de enkelte kapitler er formuleret som et eller flere spørgsmål, der skal besvares. De kan opsættes i en tabel for at gøre arbejdet lettere for de, der skal besvare spørgsmålene.

Arbejdsfordeling: Der udpeges en tovholder for hvert kapitel og evt. en makker, som er tovholderen behjælpelig.

I en brainstorm-fase besvarer de, der har lavet de oprindelige tekster, kapitelspørgsmålene med udgangspunkt i deres oprindelige tekster (De kender dem jo bedst) og sender deres besvarelser til tovholderne.

Når tovholderne har fået bidrag fra alle, skriver de enkelte tovholdere en sammenfattende besvarelse af spørgsmålene evt. med hjælp fra makkeren med tilhørende anbefalinger.

Der dannes en lille redaktionsgruppe på 2 medlemmer. Redaktionsgruppen mødes fysisk og bliver forfattere til den sammenfattende artikel, der også indeholder anbefalinger.

Tovholderne mødes med alle de originale forfattere for at få tilbagemeldinger på det skrevne. De originale forfattere afleverer deres kommentarer som rettelser til tovholderens tekst. Resultatet forelægges hele gruppen til drøftelse og evt. godkendelse. Den korrekturlæste sammenfatning sendes videre såvel centralt som lokalt.

3. Hvad kommer der ud af det? Hvilken forskel har vi oplevet?

Nu foreligger der en indholdsrig sammenfattende pjece på 10 sider skrevet i et klart og let forståeligt sprog. Den indeholder rigtig mange erfaringsbaserede ideer til, hvordan man får dokumentation til at understøtte recovery-processer. Denne sidste skriveproces har udviklet sig over det meste af et år. De foreløbige erfaringer har været præsenteret på selskabets årsmøde. Den afsluttende artikel har været drøftet af, og er godkendt af interessegruppen. Herefter blev den sammenfattende artikel sendt til bestyrelsen i Dansk Selskab for Psykosocial Rehabilitering. Der var næppe nogen af de involverede, der fra starten anede, hvordan sådan en proces ville udvikle sig.

4. Refleksioner over udfordringer samt anbefalinger

Erfaringen er blandt andet, at processen har været lang, og til sidst var der lang vej til motivationen. Men egentlig kunne det ikke være anderledes, fordi det var en læreproces. Særligt bør der være opmærksomhed på det ansvar, som man forpligtiger sig til ved starten af processen. I samskrivningsfasen er det utrolig ensomt at sidde alene i hver sin by. Det viste sig at være nødvendigt at mødes. Man kan forstå en skabelon meget forskelligt. Det er derfor vigtigt, at udgangspunktet er en fælles forståelse af opgaven, samt at tidsplanen er realistisk. Der kunne være tænkt design fra starten, her tænkes på design af arbejdsprocessen.

Det var godt, at der på forhånd var meldt temaer ud. De blev ikke helt ensartede, men der var nok til, at der kunne laves et skelet. Det ville have været en styrke, hvis alle der skulle skrive, havde sat sig sammen, og fælles defineret, hvilke spørgsmål der skulle besvares.

Det er meget givtigt at kunne skrive til et netværk, som kan give feedback. Se også bilaget om den virkelige historie.

5. Kontaktperson

Lea Pedersen, se tidligere og Lisbet Harkes Andreassen Afdelingsleder – Stedfortræder, Social- og Psykiatrafdelingen, Vejle kommune Sukkertoppen 2B, T +45 29131471 DK-7100 Vejle, mail: lhaan@vejle.dk,

6. Litteratur

Pedersen, L. and L. H. A. Andreassen (2015). Når dokumentation understøtter recovery, Interessegruppen for dokumentation og forskning: Dansk Selskab for Psykosocial rehabilitering, 10 sider.

Ramian, K. (2015). Samskrivning. Aarhus, Dansk selskab for psykosocial rehabilitering: 7 sider. Download her: <http://knudramian.pbworks.com/DSPR%20arkivet>

Diskussion

Den virkelige historie

De foregående afsnit kunne ligne historien om en gennemtænkt og velstruktureret proces. Det er noget af en tilsnigelse. Her følger lidt af den virkelige historie fra de snart fire år, som forløbet har været, siden det blev undfanget. Det startede med diskussioner i gruppen i 2011.

I interessegruppen var vi usikre på, om temaet 'Recovery og dokumentation' havde interesse hos både borgere og medarbejdere. Lea og Mette tilbød at gennemføre forundersøgelser i deres egen organisation. Vi præsenterede resultaterne i en workshop på selskabets årlige konference i 2012. Der var fuldt hus. Der var også interesse for forundersøgelsen andre steder fra.

Efter forundersøgelserne og workshopen var vi ikke længere i tvivl om temaets relevans for både borgere og medarbejdere. Vi besluttede derfor, at vejen frem var at gennemføre det planlagte landsdækkende kenderseminar, og vi havde allerede mange interesserede på en liste. Vi besluttede at søge økonomisk støtte til gennemførelse af et landsdækkende seminar. Planerne om et landsdækkende seminar løb imidlertid ind i alt for mange økonomiske og planlægningsmæssige vanskeligheder, men vi fandt en udvej.

Vi tænkte nu, at det måske ville være muligt at gennemføre kenderseminarerne lokalt, men anvende den samme metode. Det var nemmere logistik og kunne gøre mere lokal nytte. Vi havde planer om 5 såkaldte kenderseminarer, hvor vi kunne hjælpe hinanden, men der blev kun gennemført to i hhv. Århus og på Center Nørrebro. De to gennemførte seminarer blev meget forskellige. Der lå et stort forberedt fælles materiale om kenderseminarer, som viste sig ikke at fungere, før det blev tilpasset de lokale forhold. Men vi fandt en udvej.

Vi besluttede nu et forsøg med et samskrivningsforløb på tværs af de fem rapporter. Det er erfaringerne fra disse forsøg, der er samlet her. De centrale deltagere i forsøget er også trætte nu. Det tager tid at udvikle produktive arbejdsformer for en interessegruppe, der mødes fire gange om året. Men vi skal nok finde en udvej.

Kan erfaringer blive til praksisnær viden?

Den akademiske forskning poster mange penge i dyrekøbte dobbeltkontrollerede forsøg og efterfølgende meta-studier. Forskningen vil naturligvis ønske endnu flere af den slags, men det vil tage lang tid, før man vil kunne kalde det sociale arbejde for evidensbaseret. Det har praksis ikke tid til at vente på. Praksis må være dygtigere til at samle, bearbejde og udnytte hinandens erfaringer. Praksis må kunne (e)vidensbasere sit arbejde. Denne rapport fortæller om et forsøg med at benytte en særlig form for erfaringsindsamling som metode til vidensbasering. Det er et spørgsmål, om man kan vidensbasere sit arbejde ved at udnytte denne form for erfaringsopsamling? Erfaringer eksisterer som erindringer og fortællinger om konkrete løsninger på det problem, der er i sat fokus. Erfaringer behøver ikke være resultatet af bevidste og målrettede forsøg, og de er måske end ikke særligt formulerede, før der bliver spurgt til dem. Der er faktisk forskere, som er interesserede i erfaringer, som datakilde.

I Holland har disse forskere en frugtbar skelnen mellem teoriorienteret og praksisorienteret forskning (Bleijenbergh, Korzilius, & Verschuren, 2011; Dul & Hak, 2008; Verschuren, 2009). Den praksisorienterede forskning har fænomener i daglig praksis som fokus, og den er optaget af at skaffe viden, der kan bidrage til løsningen af problemer i praksis. Det vil sige at forskningsspørgsmålene styres af hvilken form for viden, der mangler til løsning af problemet. Den teoretisk orienterede forskning henter selvfølgelig sine forskningsspørgsmål ud fra, hvor i teorien, der mangler

viden. Den praksisorienterede forskning er naturligvis lige så interesseret i at undersøge andres erfaringer med problemløsningen, som den teoriorienterede forsker er af at læse om andres teorier. Det kan gøre nytte at skelne mellem forskellige former for praksisorienteret forskning, som det er gjort i nedenstående figur (Bleijenbergh et al., 2011).

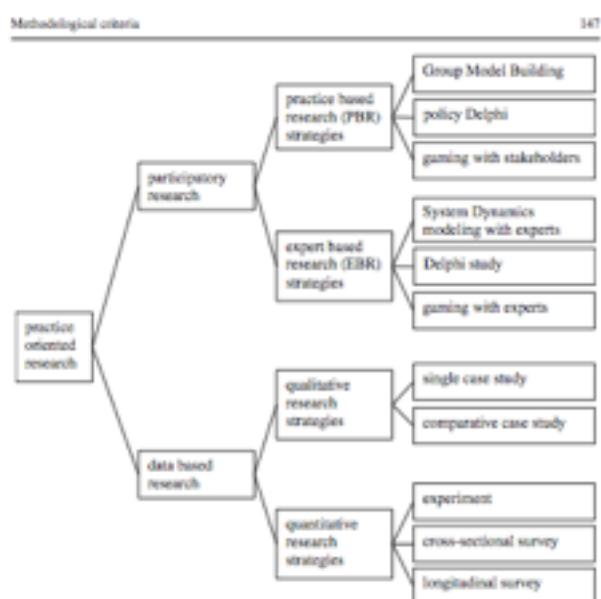

Fig. 1. A taxonomy of research strategies for practice oriented research

har fundet ud af, og lægge det til grund for overvejelser og beslutninger. og 3) Sprednings- og implementeringsarbejdet: at få andre til anvende ens erfaringer. I det følgende reflekterer jeg over, hvordan vi har klaret dette arbejde i vores forløb.

1. Erkendelses-arbejdet:

Kan der samles relevante og gyldige erfaringer sammen?

Når man skal anvende erfaringer som dokumentationsgrundlag kan nedenstående definition på erfaringsopsamling vise, hvilke kriterier der har været gældende.

Erfaringsopsamling er viden, der udvikles gennem en systematisk målrettet indsamling af menneskers erfaringer med anerkendte metoder. Disse data skal bearbejdes metodisk så de i kortfattet form:

- kan besvare stillede spørgsmål/ antagelser og
- kan accepteres som et så troværdigt billede af en kompleks virkelighed,
- at de kan danne grundlag for anbefalinger og handling.

Vi har på basis af erfaringsindsamlingerne forsøgt at svare på et hovedspørgsmål

Hvad skal der til for at dokumentation giver mening - og understøtter den enkelte persons muligheder for at komme videre i livet ?

Det er bevidst, at hovedspørgsmålet retter sig mod succeserfaringer. Det er vigtigt at udvælge de positive erfaringer, hvis det er dem man vil lære af (Ramian, 2015) side 90-91. Vi spørger IKKE: Hvilke problemer er der forbundet med at få dokumentation til at understøtte recovery. Det kunne også være interessant, men vi tror, at vi lærer mest og mest relevant ved at studere succeshistorier. Alle delprojekter har karakter af at være indsamling af erfaringer fra praksis. De er gennemført lokalt af interessegruppens medlemmer og som en del af deres daglige arbejde. Selvom man stiller spørgsmål til erfaringer, er det jo ikke sikkert, at de svar man får, er baseret på erfaringer. Der skal altså lyttes godt til svarene. Det blev forløbets skæbne at samle besvarelser af det samme spørgsmål

Ved forskellige lejligheder

De skelner mellem to typer af praksisorienteret forskning. Den ene kaldes databaseret forskning. I denne kategori finder vi de mest klassiske forskningsformer, mens vi den anden kategori (participatory research) der måske bedst betegnes som erfaringsbaseret forskning findes forskning, der systematisk udnytter allerede gjorte erfaringer.

En anden metode til systematisk udnyttelse af fortalte erfaringer er The most significant change method. (Dart & Davies, 2003).

Der opstår naturligvis en række problemer, når man vil anvende erfaringer som basis for vidensudvikling. Problemerne knytter sig først og fremmest til de tre hovedopgaver i erfaringsopsamlingen som er (Ramian, 2015) fælles med anden vidensproduktion.

1)Erkendelses-arbejdet: at finde gode erfaringsbaserede svar på de stillede spørgsmål og 2) Troværdighedsarbejdet: at få nogen til at tro på det, man

Forskellige steder i landet

Med forskellige metoder

Indsamlet af forskellige mennesker.

Det er måske blevet til en styrke. De enkelte besvarelser bekræfter eller svækker hinanden. Det, der står tilbage, er svar om forhold, der har haft betydning i situationer, hvor dokumentationen gjorde nytte i en recovery-proces. På tværs af de mange forskelle. Det er tale til de mange skeptikere, der ikke anser det for muligt. De mange nuancer i svarene demonstrerer samtidig, at det ikke er enkelt at få dokumentation til at understøtte recovery. Der er rigtig mange steder, hvor det kan gå galt.

Svarene skaber også en udvidelse af, hvad der kan anses for at være dokumentation. Beskrivelsen af hvordan et strikketøj dokumenterer gode og mindre gode perioder var bare et eksempel.

Svarene er ikke en metode-beskrivelse, men et katalog eller en check-liste som praksis kan lade sig inspirere af. Man vil kunne mene, at svarene ligger tæt op ad, hvad man vil kunne finde i litteraturen om psyko-social rehabilitering. Det nye er en påvisning af, at dokumentationsarbejdet kan rumme de fleste principper for god skik i psyko-socialt rehabiliteringsarbejde. Det er ikke bevisførelse, men man kan føle sig mere sikker i sin sag.

2. Troværdighedsarbejdet:

Kan erfaringsopsamlinger blive taget alvorligt?

Erfaringsopsamlinger kan have det svært. Det skyldes ikke nødvendigvis deres kvalitet, men generelt er efterspørgslen efter erfaringer i det offentlige ikke ret stor. I det private erhvervsliv er erfaringer noget, man låser ned om natten, og noget man stjæler fra hinanden. I visse kommuner er man ved at erkende behovet for at samle erfaringer sammen og belønner medarbejdere for at opfange og formidle andres erfaringer, men der er lang vej igen.

Det kan altså være et problem, at give erfaringsopsamling tilstrækkelig pondus til, at man tager dem alvorligt og undersøger hvilke løsninger, de har at byde på. Vi har i projektet haft en forventning om, at de små undersøgelser skulle kunne gøre nytte lokalt, men resultatet har ikke været imponerende, selvom vi besvarer et spørgsmål, som har bred interesse. Så måske har troværdigheden ikke været høj nok.

Der er forskellige måder at styrke troværdighedsarbejdet. En del af troværdighedsarbejdet handler ikke om kvaliteten i dataindsamlingen, men afhænger af hvem, der tillægger resultaterne betydning. Da det er et stort arbejde, at gennemføre en erfaringsopsamling, bør der fra starten være aftalt en proces, som kan give erfaringsopsamlingen, den troværdighed, som den fortjener. Det kunne være følgende:

1. De der har deltaget i erfaringsopsamlingen skal mødes og drøfte resultaterne. Vurderinger og eventuelle anbefalinger skrives ned og er et bilag til rapporten.
2. Ledelser på næste organisatoriske niveau mødes og forholder sig til rapporten og til de anbefalinger, der blev givet på det tidligere møde. På baggrund af drøftelserne kommer ledelserne med vurderinger, evt. anbefalinger og tager stilling til, om der skal ske noget yderligere. Referatet fra mødet vedlægges rapporten.
3. Først nu skrives rapporten færdig og stiles specielt til dem, der er omfattet af anbefalingerne.

Det er en klassisk bureaukrati-proces, der nu bliver en del af troværdighedsarbejdet (Simonsen, 1996). Kan der ikke aftales sådan en proces, eller noget der ligner, bør man grundigt overveje, om det er umagen værd at gennemføre en erfaringsopsamling. Vi håber at den tværgående opsamling giver erfaringerne større pondus, når de vender tilbage til arbejdspladserne. Vi håber, at en opbakning fra selskabet vil styrke anvendelsen af erfaringsopsamlingen andre steder. Om det lykkes må tiden vise.

3. Sprednings- og implementeringsarbejdet:

Kan erfaringer genbruges? Hvad er praksisnær viden?

Der er lange afstande mellem forskning og praksis. Det er heller ikke nemt at sprede erfaringer og gode ideer. Erfaringer spredes ikke altid godt gennem tidsskrifter. Praksisnær viden flytter sig bedst sidelæns. Fra sidemand til sidemand, men det sker bedst, hvis de mødes (Ramian, 2015). Det kræver tid og organisering. Kun tiden vil vise,

hvilke anbefalinger og erfaringer, der er godt nok 'formuleret' til at inspirere andre. Hvor tit har man ikke givet andre det helt ultimative gode råd for at opdage, at gode råd ikke matcher modtageren?

Sarah W. Fraser har skrevet en bog, der på dansk hedder: "Fremskynde spredning af god praksis"(Fraser, 2007). Den er et kildevæld af 'gode råd' om gode råd. Hun skriver om, - her i min oversættelse - hvad en anbefaling skal have af egenskaber for at bliver adopteret.

- Det skal være tydeligt, hvad fordelene er i forhold til nu
- Anbefalingen skal passe med adoptantens værdier
- Den må ikke være for svær at begribe
- Den skal være let at kommunikere
- Man skal kunne se resultaterne af at anvende anbefalingen
- Den skal være let at prøve af
- Det skal være let at fortryde.

Jo flere af disse egenskaber, et forslag indeholder, jo bedre er chancen for at den bliver adopteret. Måske skulle nogle af denne rapportes anbefalinger reformuleres i lyset af disse gode råd.

Har vi skabt praksisnær viden? Praksisnær viden er et hit-begreb. Google optalte 5.100 hits på ordet. Men kun få har rigtig beskæftiget sig med, hvad praksisnær viden er for en størrelse. Ekblom har formuleret 5 spørgsmål man skal svare på, som man kunne kalde kravene til praksisnær viden. 1) Man skal vide *om*..... problemet 2) Man skal vide, hvad—-der virker 3. Man skal vide...hvordan man får det iværksat i praksis. 4 Man skal videhvem der kan få det til at ske 5. Man skal vide**hvorfor** det er vigtigt at løse problemet. (Ekblom, 2002) Mange af anbefalingerne i den sammenfattende rapport er svar på disse spørgsmål.

Afslutning

Forsøget med at skabe en arbejdsform som kunne skabe synergi i interessegruppe, der mødes fire gange om året er lykkedes. Metoder og forløb er beskrevet her. Når det lykkedes, skyldes det ikke den elegante metode - den fandtes ikke, og vi ved stadig ikke, om vi har opdaget den. Når det lykkedes, skyldes det først og fremmest nogle meget dedikerede medlemmer i gruppen, som mente, at sagen var for vigtig til lade ligge, og som hele tiden mobiliserede energi til at prøve igen, når de pæne planer var kuldsejlet. Dét virkede.

Bibliografi

Dart, J., & Davies, R. (2003). A dialogical, Story-Based Evaluation Tool: The Most Significant Change Technique. *American Journal of Evaluation*, 24(2), 137-155.

Eklom, P. (2002). From the source to the mainstream is uphill - The challenge of transferring knowledge of crime prevention through replication, innovation and anticipation. *Crime Prevention Studies*, 13, 72.

Ramian, K. (2015). *Casestudiet i praksis* (2. 2. oplag ed.). København: Hans Reitzels Forlag.

Simonsen, E. (1996). Evaluering af projekt BOLAS. Et forsøg med støtte- og kontaktpersoner til sindslidende i Rosenholm, Midtdjurs og Rønde Kommuner. Retrieved from

Dart, J., & Davies, R. (2003). A dialogical, Story-Based Evaluation Tool: The Most Significant Change Technique. *American Journal of Evaluation*, 24(2), 137-155.

Simonsen, E. (1996). Evaluering af projekt BOLAS. Et forsøg med støtte- og kontaktpersoner til sindslidende i Rosenholm, Midtdjurs og Rønde Kommuner.

Bleijenbergh, I., Korzilius, H., & Verschuren, P. (2011). Methodological criteria for the internal validity and utility of practice oriented research. *International Journal of Methodology*, 45(1), 145-156.

Dul, J., & Hak, T. (2008). *Case study methodology in business Research*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Fraser, S. W. (2007). *Fremskynde spredning af god praksis*. Århus: Center for kvalitetsudvikling, Region Midtjylland, www.centerforkvalitetsudvikling.rm.dk.

Ramian, K. (2014). *Praksisbaseret forskning*. Århus: Center for kvalitetsudvikling, Region Midtjylland,

Verschuren, P. J. M. (2009). *Why a methodology for practice-oriented research is a necessary heresy*. Nijmegen: Radboud University Nijmegen.